

REFLEKSJE NA TEMAT PRZYSZŁOŚCI METROPOLII KRAKOWSKIEJ

REFLECTION ABOUT THE FUTURE OF THE CRACOW METROPOLIS

dr inż. arch. Andrzej Hrabiec
mgr inż. arch. Anna Ziobro
mgr inż. arch. Szczepan Baran

Politechnika Krakowska
Wydział Architektury
Instytut Projektowania Miast i regionów

STRESZCZENIE

Autorzy na podstawie swojej pracy konkursowej starają się obronić własne poglądy dotyczące dalszego rozwoju Nowej Huty, jak również całego miasta Krakowa. Poglądy swoje podpierają istniejącymi materiałami planistycznymi i cytataми teoretyków urbanistyki, a także doświadczeniami zawodowymi. Na podstawie strategii rozwoju miasta i obszaru metropolitalnego konfrontują metropolitalne (o randze europejskiej) aspiracje Krakowa z zachowawczymi działaniami władz. Analizując historię lokalizacji i realizacji krakowskich inwestycji strategicznych po II Wojnie Światowej dowodzą, że preferowana przez decydentów „wizja” rozwoju w perspektywie 10-15 lat jest zbyt krótka dla inwestycji flagowych.

Słowa kluczowe: metropolia, funkcje metropolitalne, rozwój, strategia.

ABSTRACT

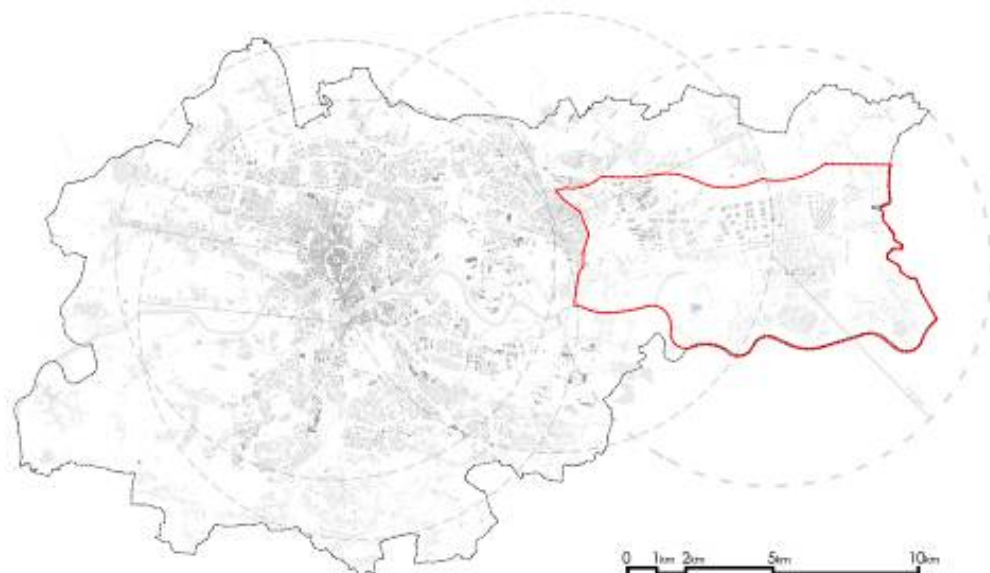
Authors based on their competition entry are trying to defend own views concerning the subsequent development of Nowa Huta, as well as the entire city of Cracow. One's views are propping with planning existing materials and quotations of theoreticians of the urban planning, as well as professional experiences. Based on the development strategy of the city and the metropolitan area they are comparing metropolitan (about the European rank) aspiration of Cracow with conservative functionings of authorities. Analysing the story of the location and the implementation of Cracow strategic investments after the Second World War are commanding, that most popular with decision-makers "vision" of development in the prospect of 10-15 years is too short for flag investments.

Key words: metropolis, metropolitan functions, development, strategy.

WSTĘP

W marcu Urząd Miasta Krakowa ogłosił międzynarodowy konkurs „Kraków – Nowa Huta Przyszłości” na opracowanie wizji programowo-przestrzennej rozwoju i aktywizacji społeczno gospodarczej wschodniej części Krakowa. W preambule Regulaminu konkursu można było przeczytać, iż organizatorzy poszukiwali najbardziej utalentowanych projektantów, którzy pomogą nam rozwinąć ideę Nowej Huty Przyszłości. Ludzi z odważną wizją, niebojących się wyzwań, potrafiących uwolnić pełny potencjał wschodniej dzielnicy Krakowa.¹s. 1. Obszar konkursu obejmował 5000 hektarów części Krakowa, od „starej Nowej Huty” po wschodnią granicę miasta (ryc. 1). Jest to teren, w którym dominuje zabudowa huty ArcelorMittal Poland S.A.; pozostałą część stanowią tereny zdegradowane i zabudowania dawnych wsi: Chałupki, Kościelniki, Mogiła, Wolica, Wywiąże.

Autorzy omawianej pracy konkursowej, zwani dalej „zespołem autorskim”² przygotowując założenia programowe przeanalizowali dokumenty planistyczne i strategiczne Krakowa oraz regionu.

Ryc. 1. Obszar Krakowa objęty konkursem. Opracowanie własne na podstawie regulaminu konkursu.
Fig. 1. Area of Cracow embraced with competition. Own study based on regulations of the competition.

STRATEGIA ROZWOJU REGIONU

W obowiązującej strategii rozwoju województwa podkreślono, że Krakowski Obszar Metropolitalny, rozumiany jako funkcjonalny obszar integracji przestrzennej, z węzłowym, monocentrycznym rdzeniem oraz powiązaną z nim strefą przyległą, którego funkcje należy rozwiązać w wymiarze europejskim, krajowym i regionalnym.³ Rozwój funkcji metropolitalnych, promowanie marki Krakowa mają kluczowe znaczenie dla podnoszenia konku-

¹ Regulamin konkursu „Kraków – Nowa Huta Przyszłości”,

² Zespół autorski: dr inż. arch. Andrzej Hrabiec, mgr inż. arch. Anna Ziobro, mgr inż. arch. Szczepan Baran, mgr inż. arch. Barbara Szczepańska – Herman. Współpraca projektowa: mgr inż. arch. Aleksandra Cupek, mgr inż. arch. Anna Kolber, mgr inż. arch. Beata Kołodziej, inż. arch. Michał Głowiński, inż. arch. Jakub Kafel, mgr Bogusław Piszczek.

³ Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego Na Lata 2011 – 2020, przyjęta Uchwałą Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2011 r., s. 111

rencyjności regionu, co ujęto w omawianym dokumencie pisząc: *Czynnikiem sprzyjającym osiągnięciu stanu docelowego będzie rozwinięta marka Krakowa – jako stolicy nowoczesnej gospodarki, nauki i kultury. Działania realizowane w ramach kierunku polityki służyć będą rozwojowi lub wzmocnieniu funkcji Krakowa, decydujących o uzyskaniu silnej pozycji konkurencyjnej w wymiarze europejskim i krajowym oraz dynamizowania procesów rozwojowych w obrębie województwa i obszaru metropolitalnego.*⁴ Najważniejszymi działaniami w obszarze Krakowa ujętymi, w tym dokumencie są:

Rozwój funkcji Krakowa jako ważnego węzła wiedzy i innowacji w europejskiej przestrzeni badawczo-rozwojowej poprzez:

*rozbudowę infrastruktury edukacyjnej, naukowej i badawczej,
rozbudowę infrastruktury niezbędnej dla rozwoju dziedzin perspektywicznej przewagi technologicznej Krakowa, tj. life science, czysta energia, technologie informacyjne i komunikacyjne oraz multimedia,
rozwój współpracy z Warszawą w ramach węzłowej metropolii sieciowej.*

W dokumencie tym przewidziano również:

Realizację inwestycji niezbędnych dla uzupełnienia funkcji metropolitalnych Krakowa zapewniających świadczenie usług wyższego rzędu w zakresie:

- infrastruktury kongresowej oraz widowiskowo-sportowej,*
- infrastruktury kultury,*
- infrastruktury ochrony zdrowia (...)*
- rozwój w subregionie ośrodka medycyny doświadczalnej i szkoleniowej.*⁵

W omawianej *Strategii* przyjęto wzrost ludności metropolii krakowskiej. Obecnie w obszarze metropolitalnym o powierzchni ok. 4,3 tys. km², zamieszkuje około 1,5 mln osób. Potencjał ludnościowy stawia obszar metropolitalny Krakowa na niekwestionowanym 3. miejscu w Polsce, po metropolii Górnośląskiej i Warszawskiej. Postępująca metropolizacja powinna prowadzić do dalszego rozszerzenia zasięgu obszaru metropolitalnego oraz osiągnięcia w okresie kolejnej dekady potencjału ludnościowego na poziomie około 2 mln mieszkańców.

Mając na względzie powyższe założenia „zespół autorski” skoncentrował się na wzroście metropolitalności miasta poprzez rozwój nowych funkcji o oddziaływaniu krajowym, a nawet europejskim. Sprzyjającym temu było również założenie iż połowa wzrostu ludności metropolii powinna znaleźć miejsce zamieszkania w obszarze Krakowa. Założenie to było zbieżne również, z ideą ekonomicznego miasta zwartej tj. wykorzystywania potencjału niezabudowanych obszarów w granicach administracyjnych miasta.

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Aktualnie w Krakowie trwają prace nad nowym *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Krakowa*. Zarówno w opracowywanym dokumencie jak i aktualnie obowiązującym bardzo silną wagę przywiązuje się do podkreślania aspiracji Krakowa jako miasta metropolitalnego i konieczności budowy sieci międzynarodowych zależności: *Decydujące dla metropolitalnych aspiracji Krakowa będzie w tej sytuacji zastosowanie Miasta do przyjęcia nowych instytucji międzynarodowych*⁶. W dokumencie tym zawarty został również zapis, iż główny kierunek rozwoju funkcji metropolitalnych

⁴ op. cit., s. 122

⁵ op. cit., s. 113

⁶ Zmiana *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Krakowa W Rejonie Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach*, s. 129

realizowany będzie poprzez wzrost *konkurencyjności i atrakcyjności Miasta jako europejskiego ośrodka kultury, nauki i sztuki, turystyki, a także nowoczesnej technologii* - wymaga przede wszystkim wykorzystania tych uwarunkowań Miasta, które już dziś stanowią jego najsilniejsze walory, a także podjęcia działań na rzecz rozwoju funkcji metropolitalnych, które w przyszłości przesądzać będą o jego znaczeniu⁷. Autorzy w proponowanym rozwiązaniu projektowym zakładają, że lokalizowanie nowych istotnych funkcji o znaczeniu metropolitalnym jest jednym z podstawowych czynników pobudzających do rozwoju i aktywizacji znacznego obszaru miasta objętego konkursem. Jednocześnie, mając świadomość długofalowego procesu przemian jakim powinien zostać poddany obszar Nowej Huty, zespół autorski określił priorytety działań: pozyskanie i zabezpieczenie (również w wymiarze planistycznym) rezerw terenowych pod przyszłe inwestycje realizowane w znacznej mierze na bazie porozumienia prywatno-publicznego. Założenia te oparte zostały na zapisie zawartym w *Studium: zadaniem gminy jest zabezpieczenie zasobów gruntów dla realizacji inwestycji publicznych, infrastruktury społecznej, komunikacyjnej i techniczne (...). Istotne jest również przygotowanie gruntów dla inwestycji o znaczeniu metropolitalnym oraz ofert terenowych dla inwestorów, których gmina zamierza pozyskać*⁸. Opracowując wizję rozwoju autorzy skoncentrowali się na dalekowzrocznym przewidzeniu przyszłych potrzeb tej części miasta, aby nie zaprzepaścić szans rozwojowych przyszłych pokoleń.

HISTORIA KRAKOWSKIEGO MIEJSCOWEGO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO

W planowaniu przestrzennym dokumenty opracowuje się, co ok. 10 lat. W tak krótkim czasie poważne zamierzenia inwestycyjne mają nikłe szanse realizacji. Analizując powojenną historię inwestycji strategicznych Krakowa można zauważyć, iż wiele z planowanych na przełomie lat 60. i 70. priorytetowych zamierzeń doczekało się realizacji dopiero na początku XXI wieku (np. Krakowskie Centrum Komunikacyjne, opera). Większość jednakże nie została zrealizowana do dziś. O premetrze, wielofunkcyjnej hali widowiskowej, nowej filharmonii, pełnej obwodnicy Krakowa, autostradzie/drodze ekspresowej do Kielc / Warszawy, Zakopanego i wielu innych projektach, które w minionych dokumentach planistycznych również były ujęte, marzymy od kilkudziesięciu lat.

Podstawowym błędem jest, zatem próba zapisu ustaleń realnych do wykonania na przestrzeni 10 lat, gdyż z perspektywy czasu - dziś – można stwierdzić, że dla wielu publicznych zamierzeń inwestycyjnych problemem większym niż możliwości finansowe stają się kłopoty lokalizacyjne wynikłe z nieprzemyślanej do końca polityki mieszkaniowej miasta w minionych dekadach. Tereny cenne z punktu widzenia kompozycji, dostępności przeznaczone zostały pod budownictwo mieszkaniowe, skutkiem czego przykładowo opera, jako obiekt z założenia prestiżowy, zrealizowana została na zbyt małej działce nie nadającej się na tego rodzaju funkcję, nie pełniąc żadnej roli w kompozycji miasta, nie stanowiąc jego współczesnej wizytówki (jak np. opera w Sydney), a przebieg północnej obwodnicy miasta wywołuje liczne protesty z uwagi na konflikt z istniejącą już zabudową jednorodziną.

Należy wyciągnąć z tego wnioski, że wizja powinna wybiegać w daleką przyszłość, aby rezerwować cenne tereny dla przyszłych pokoleń. W kolejnych dekadach bezwzględnie powinny być zachowywane rezerwy terenowe dla inwestycji strategicznych, bez względu na realne możliwości bieżące.⁹ Projektując tak duży obszar należy mieć świadomość, że

⁷ op. cit., s. 127

⁸ op. cit., s. 34

⁹ W innym przypadku realną obawą jest, iż spore tereny mogą zostać zainwestowane (na mocy wydawanych decyzji o warunkach zabudowy – „WZ-ek”) zabudową jednorodziną na działkach o minimalnych powierzchniach, czego dowodzi podkład struktury własnościowej, który świadczy o postępującej parcelacji tego obszaru. W wyniku tych działań otrzymamy obszary monofunkcyjne o dalece chaotycznym i nie skomponowanym układzie przestrzennym niepodpitym żadnymi spójnymi dokumentami realizującymi zaplanowaną politykę przestrzenną miasta.

bez przyszłego rozwoju funkcji metropolitalnych, stymulujących nie tyle rozwój projektowanego obszaru, lecz całego miasta i regionu, wizja stworzenia nowego, tak dużego, centrum będzie miała nikłe szanse realizacji. Głównym problemem jest tu, bowiem problem przyciągnięcia kapitału zagranicznego, co wiąże się z koniecznością podniesienia konkurencyjności miasta / regionu w perspektywie najbliższych stu lat, a nie jedynie lat piętnastu. Cytując założenia regulaminu poszukiwane w tym konkursie były prace *Ludzi z odważną wizją, niebojących się wyzwań, potrafiących uwolnić pełny potencjał wschodniej dzielnicy Krakowa*.

WIZJA

Prezentowana wizja zagospodarowania przestrzennego wschodniej części Krakowa, w odczuciu Autorów, w realnym ujęciu jest wizją wykraczającą poza okres roku 2027 r. - jest jednakże konieczną dla stworzenia ram rozwoju obszaru w perspektywie wielopokoleniowej.

Mając na względzie kryzysową sytuację ekonomiczną miasta założeniem było przeniesienie do dokumentów planistycznych przede wszystkim obszarów rozwoju zabudowy mieszkaniowej – pozostawiając jedynie w formie rezerw terenowych obszary wolne od zabudowy dla przyszłej realizacji funkcji metropolitalnych.

Ryc. 2. Wizualizacja nowego centrum projektowanego obszaru; oprac: zespół autorski
Fig. 2. Visualization of the new centre of designed area; author's team

FUNKCJE METROPOLITALNE

Planowana struktura miała rozwijać policentryczność Krakowa w sposób zrównoważony m.in. dzięki lokalizacji obiektów o funkcjach metropolitalnych. Analizy istniejącej struktury przestrzennej miasta wykazały, że na planowanym obszarze istnieje potrzeba stworzenia nowego dużego centrum.

Proponowane nowe centrum miasta zlokalizowane zostało w takiej samej odległości od centrum Nowej Huty, jak odległość pomiędzy historycznym centrum miasta Krakowa

i centrum Nowej Huty (ryc. 3). Dodatkowo zaproponowane zostały 3 subcentra, których działanie podbudowane zostało silnymi funkcjami metropolitalnymi, m.in:

- Metropolitalną ulicę handlową z aktywnymi parterami i reprezentacyjnym ciągiem pieszym;
- Centrum biznesu (biurowo-usługowe), w strukturze przestrzennej stanowiące dominantę układu – symbol nowej dzielnicy;
- Salę wystawienniczo-konferencyjną;
- Salę widowiskową;
- Filharmonię;
- Kampus wyższej uczelni technicznej;
- Centrum nowych technologii;
- Centrum wystawiennicze;
- Kompleks sportowy: tor wyścigowy o parametrach toru Formuły 1 – dla wyścigów samochodowych i motocyklowych, hipodrom;
- Prater , jako główny park rozrywki mieszczący: wesole miasteczko, tereny sportu, urządzone ścieżki piesze, rowerowe, do joggingu, rolkarzy i wyłożone korą do jazdy konnej , place zabaw itp;
- Tereny sportów ekstremalnych – dla rowerów crossowych, narciarstwa, deskorolek, etc.

ZAŁOŻENIA STRATEGII AKTYWIZACJI GOSPODARCZEJ

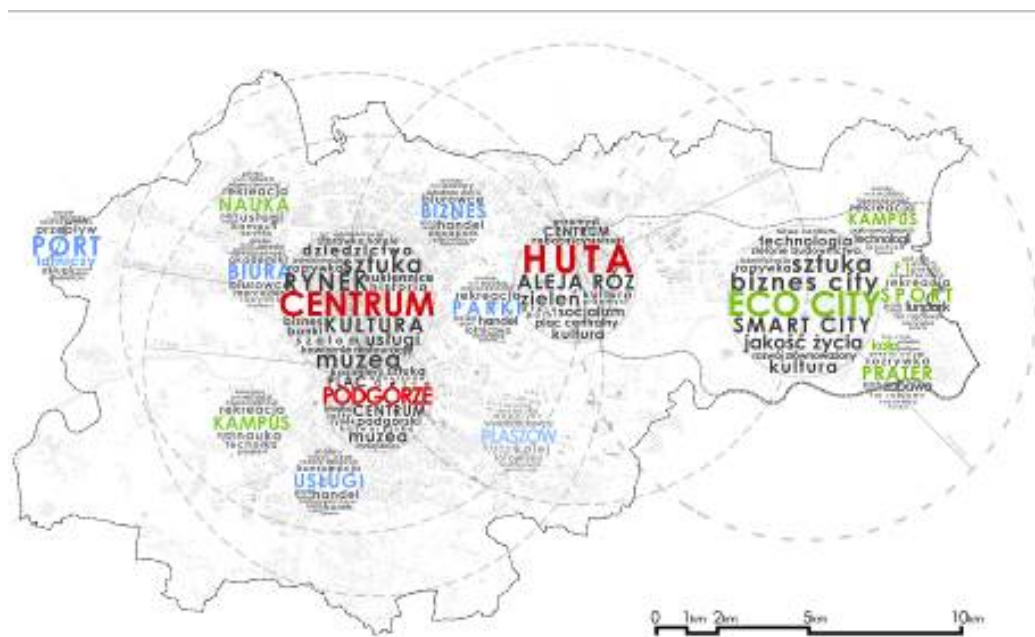
„Zespół autorski” na obszarze objętym konkursem wytypował pięć głównych rejonów, których powstanie - w założeniu - spowodowałoby aktywizację gospodarczą:

- nowy kampusu wyższej uczelni technicznej,
- park nowych technologii,
- proekologiczny kompleks logistyczny,
- park technologiczny,
- obszar rewitalizacji huty na cele wystawiennicze, centrum nowych technologii.

Istotne dla idei projektowanej dzielnicy było zróżnicowanie programowe i funkcjonalne proponowanych zespołów, co uniemożliwiłoby zachwianie ekonomiczne całości założenia.

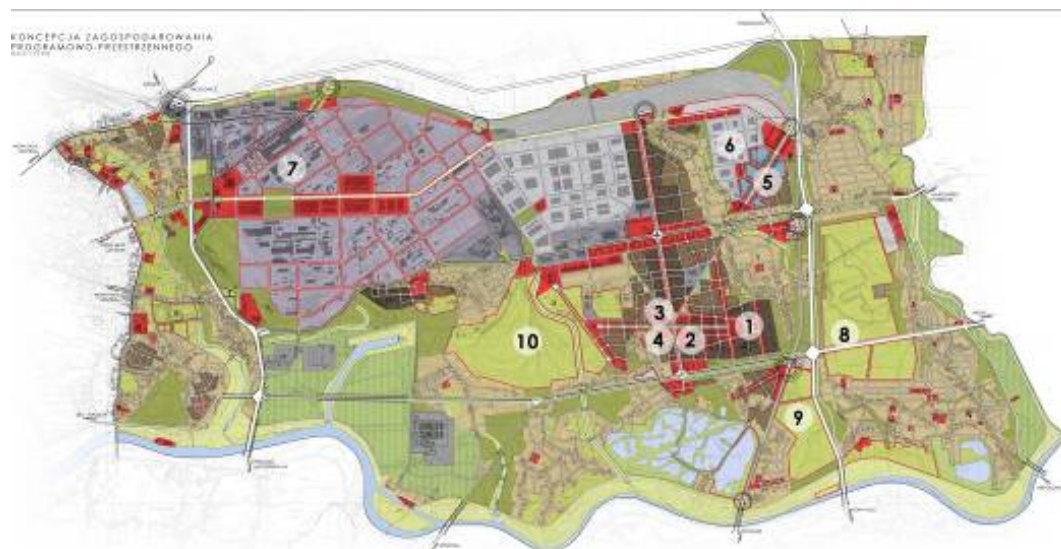
Analiza terenów zajmowanych obecnie przez AGH nasunęła refleksję, że są one wykorzystane w 100 % i w najbliższym czasie uczelnia ta będzie poszukiwać lokalizacji dla nowego kampusu. Stąd też idea powiązania nowego kampusu z terenami parku nowych technologii, służącego również wdrażaniu rozwiązań stworzonych przez pracowników uczelni, dając równocześnie miejsca pracy studentom. Nowy kompleks logistyczny (port lądowy) w pobliżu węzła kolejowego i dobrze powiązany układem drogowym z A4 pozwoli na stworzenie miejsc pracy i wzmocni miasto jako miejsce istotne dla handlu na szeroką skalę.

Park technologiczny powstający wzdłuż ulicy Igołomskiej ma znaczenie prestiżowe jako nowa brama dla miasta. Natomiast na obszarze dawnej huty im. T. Sędzimir autorzy proponują zmianę funkcji przemysłowych, na rzecz kompleksu wystawienniczego o zasięgu międzynarodowym. Tereny te wymagają rewitalizacji i przywrócenia ich do biologicznej aktywności.

Ryc.3 .Schemat ideowy; oprac: zespół autorski

Fig. 3. Schematic diagram; ed: author's team

Legenda: 1) Centrum biznesowe; 2) Centrum wystawienniczo konferencyjne; 3) Sala widowiskowa; 4) Filharmonia; 5) Kampusz wyższej uczelni technicznej; 6) Centrum nowych technologii; 7) Centrum wystawiennicze; 8) Kompleks sportowy: torzyścigowe; 9) Prater; 10) Tereny sportów ekstremalnych;

Legend: 1) Business centre; 2) Expo-conference centre; 3) Spectacular hall; 4) Philharmonic Orchestra; 5) Campus of a technical university; 6) Centre of new technologies; 7) Exhibition Centre; 8) Sports centre: racecourses; 9) Prater; 10) Areas of extreme sports;

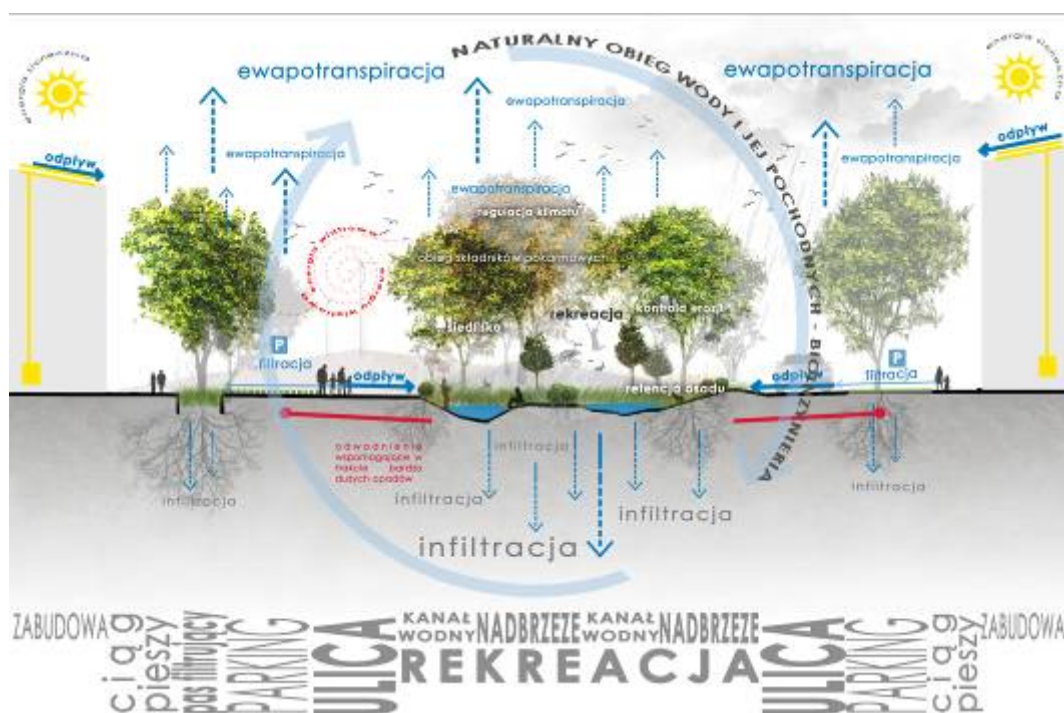
Ryc. 4. Konceptcja zagospodarowania programowo - przestrzennego; oprac: zespół autorski.

Fig. 4. The Concept of Program and Planning Development, ed: the authors

ECO CITY – SMART CITY

W projekcie szczególną wagę przywiązano do realizacji założeń zawartych w regulaminie konkursu, w kontekście projektu tworzonego idea „eko-dzielnicy”, *odzwierciedlającej wyzwania w duchu koncepcji Eco City – „Miasta Zrównoważonego”*.

Jako jeden z jego wyznaczników uwzględniono nowoczesne rozwiązania dotyczące gospodarki wodami opadowymi oraz możliwości pozyskania energii ze źródeł alternatywnych. Projekt podporządkowany jest komunikacji rowerowej i pieszej prowadzonej w zieleni. Pasy zieleni pełnią dodatkowo funkcję filtrującą dla odpływającej wody opadowej – działanie to jest możliwe dzięki obecności roślinności stymulującej obieg wody i jej pochodnych w naturze. Planowane torowiska proponuje się jako torowiska trawiaste, dzięki czemu zwiększa się powierzchnię biologicznie czynną miasta. W projekcie zaproponowano również tereny ferm wiatrowych i słonecznych baterii na obszarach trudnodostępnych i otaczających funkcje uciążliwe. Nowoprojektowana zabudowa mieszkaniowa oraz zabudowa użyteczności publicznej winna posiadać baterie słoneczne oraz być realizowana zgodnie z zasadami dyktowanymi certyfikacją LEED oraz BREEM.

Ryc. 5. Schemat rozwiązań bioinżynierii w zielonej zabudowie miejskiej; oprac: zespół autorski

Fig. 5. Scheme of solutions of bioengineering in the green municipal building development; author's team

PODSUMOWANIE

Po rozstrzygnięciu konkursu można odnieść wrażenie, że wizja autorów rozminęła się z oczekiwaniem jurorów, którzy preferowali zachowawcze rozwiązania z perspektywą realizacyjną góra piętnastoletnią. Powojenna historia planowania i realizacji krakowskich inwestycji strategicznych obrazuje, że taki horyzont czasowy nie sprawdza się. W przekonaniu autorów władze miasta nie wyciągnęły z tego żadnych wniosków. Przeprowadzony konkurs zdawał się być bardziej konkursem na koncepcję zagospodarowania,

a nie śmiałą nowatorską wizję. Nie dopuszczono możliwości etapowania działań w perspektywie co najmniej dwóch pokoleń, czyli w czasie w jakim dotychczas realizowano większość ważnych inwestycji miejskich.

Podane przykłady ponadto prezentują niespójność założeń aktualnych materiałów planistycznych z prowadzonymi na bieżąco działaniami. Pomimo licznych artykułów poświęconych konkurencyjności metropolii europejskich i potrzebie rozwoju metropolitalności (jak na razie bardziej postulowanej niż rzeczywistej) Krakowa, władze miasta nie są przychylnie śmiałym rozwiązaniom podążając od lat utartymi ścieżkami – m.in. opierając rozwój o istniejące funkcje, głównie naukowe i turystyczne. Posiadając w granicach miasta duże tereny wymagające rewitalizacji propozycja np. torów wyścigowych, czy parku rozrywki nie zyskują uznania, choć są to inwestycje komercyjne prywatnych inwestorów podnoszące metropolitalność z realną korzyścią dla budżetu miejskiego.

Autorska koncepcja miała na celu przedstawienie wizji realizowanej długofalowo, pozwalającej na wprowadzanie do aktualnie opracowywanych planów metropolitalnych oraz studium elementów realizowalnych w sposób nie zaprzeczający realizacji śmielszych rozwiązań w dalszej przyszłości w świadomie zakomponowany sposób. Tereny inwestycji bez możliwości bieżącego finansowania przez lata mogłyby funkcjonować w formie rezerw – terenów zielonych wolnych od zabudowy, co było zaznaczone w opisie pracy. Ta wizja miała uporządkowywać prowadzenie polityki przestrzennej na obszarze powierzchniowo stanowiącym 1/6 Krakowa, a swoim oddziaływaniem daleko wykraczającym poza jego granice w perspektywie kilkupokoleniowej, a nie kadencyjnej. Właśnie w takiej formie autorzy rozumieli kluczowe sformułowanie omawianego konkursu – „wizję”.

REFLECTION ABOUT THE FUTURE OF THE CRACOW METROPOLIS

INTRODUCTION

In March the City Hall of Cracow announced the international competition "Cracow - Future of Nowa Huta" for developing the vision of a spatial program of the development and the social and economic activation of the eastern part of Cracow. In the competition's introduction, there was written that *organizers were seeking the most talented designers, who would help them to elaborate the idea of Nowa Huta in the Future. Designers, who were people with brave vision, willing to take the challenge and unleash the full potential of the eastern district of Cracow.*¹⁰s. 1. The area of the competition included 5000 hectares of the part of Cracow, than "old Nowa Huta" up to the eastern city limit (fig. 1). It is area, in which the building development of the mill is dominating ArcelorMittal Poland S.A.; degraded areas and buildings of ancient villages constitute the rest part: peasant cottages, Chalupki, Koscielniki, Mogila, Wolica, Wywiaze.

Authors of the discussed competition entry, hereinafter referred to as the "author's team" preparing program establishments analysed planning and strategic documents of Cracow and the region.

STRATEGY OF THE REGIONAL DEVELOPMENT

In the binding regional development strategy a particular emphasis was placed on Cracow Metropolitan Area, understood as the functional area of spatial integration with

¹⁰ Regulations of the competition "Cracow - Nowa Huta of the Future",

mono-centric core and linked adjacent zone, and city's functions which should be developed on the regional, national and European scale¹¹.

Development of metropolitan functions and promotion of the brand of Cracow have a key importance for raising the competitiveness of the region, which was included in the document: the factor supporting achievement of target is a developed brand of Cracow - as the capital city of the modern economy, science and the culture. The actions carried towards the politics will lead to development or enhancement of Cracow's functions, which enable to obtain strong competitive position on the European and domestic scale as well as new dynamic of development processes within the region and Cracow Metropolitan Area¹². This document encloses the most important actions, such as:

- *Development of the Cracow's functions as the important knot of the knowledge and the innovation in the European developmental space through:*
- *development of the scientific, research and education infrastructure,*
- *development of infrastructure essential for the fields of perspective technological superiority of Cracow, such as: life science, clean energy, information and communication technologies, multimedia,*
- *development of cooperation with Warsaw, due to the metropolis network.*

In the document it is also stipulated:

- *Implementation of an investment project essential for the supplement of the metropolitan functions of Cracow - ensuring the service delivery in higher class in the scope of:*
- *congressional and spectacular-sports infrastructure,*
- *culture infrastructure,*
- *health care infrastructures (...)*
- *development of the experimental and training medicine centre in the sub-region¹³.*

In the discussed Strategy a height of the population of the Cracow metropolis was accepted. At present in the metropolitan area with the area of the c 4.3 km² thousand, is inhabiting the about 1.5 m of persons. The population potential is putting the metropolitan area of Cracow on indisputable 3. for place in Poland, all over the Upper Silesia and Warsaw metropolis. *Acting metropolisation should lead to the further extension of the metropolitan area and achievement in the next decade the population potential on the level of about 2 millions residents.*

Taking into consideration above assumptions the "author's team" concentrated on the height metropolitan cities through the development of new functions about the domestic, not to say European influence. Supporting it there was also an assumption that the half of the height of the population of the metropolis should find the domicile in the area of Cracow. This assumption coincided also, with the idea of the economic clenched city i.e. exploiting the potential of unbuilt areas in administrative boundaries of the city.

STUDY OF CONDITIONS AND DIRECTIONS OF SPATIAL DEVELOPMENT

Currently in Cracow the issue of a new Study of Conditions and Directions of Spatial Development of Cracow is being taken under consideration. Both documents- developed and the binding one, pay attention to emphasize the Cracow aspirations as a

¹¹ Development strategy of the Malopolska Province for years 2011 - 2020, adopted by a Resolution Nr XII/183/11 / 26 September 2011 r., s. 111

¹² op. cit., s. 122

¹³ op. cit., s. 113

metropolitan city and the need to build a network of international relations: *In this situation it is crucial for metropolitan aspirations of Cracow to adopt the city to the role of a seat of new international institutions*¹⁴. This document also includes a provision that the main direction of development of metropolitan functions will be realized through *increased competitiveness and attractiveness of the City as a European center of culture, science and art, tourism and modern technology –this requires using the city conditions, which today are its strongest advantage, as well as taking measures for the development of metropolitan functions, which will be decisive for the future importance of Cracow*¹⁵. The authors of the design assume that locating new major features of metropolitan importance is one of the main driving factors for the development and activation of the significant area of the city covered by the competition. At the same time knowing that long-term process of changes which should include Nowa Huta, the author's team determined priorities of action: recruiting and protecting (also in the planning dimension) of field reserves up to future investments carried out in great measure on the basis of the private-public agreement. These assumptions were based on the record included in the Study of Conditions and Directions of Spatial Development of Cracow.: *The purpose of the commune is to protect land resources for the implementation of public investment, social and technical infrastructure as well as communication (...). It is also important to prepare the land for investment of metropolitan importance and the offers for local investors, who are to be obtained by the municipality*¹⁶. Developing the vision of the development authors concentrated on far-sighted predicting prospective needs of this part of the city in order not to waste chances of developmental future generations.

THE HISTORY OF THE LOCAL PLANNING IN CRACOW

The planning documents should be developed every 10 years. In such a short time, serious investment plans have little chance of success. Analyzing the post-war history of Krakow strategic investments shows that many of the priority goals planned in the late 60th and 70th were realized at the beginning of the twenty-first century (e.g. Cracow Communication Centre, Opera). Most of them, however, have not been realized yet. About pre-subway, multi-purpose indoor arena, a new concert hall, a full bypass of Cracow, highway/ expressway to Kielce / Warsaw, Zakopane and many other projects, which were also included in that planning documents, we have been dreaming for decades.

The basic mistake is an attempt to write arrangements possible for implementation in the period of 10 years, because in retrospect - today - you can say that for many public investment's plans more problematic than the financial capacity are the location problems caused by unconsidered enough city's housing policy in the past decades. Valuable terrains in terms of composition and availability, were designed for housing, thereby, for example,

the opera as the object of a prestigious establishment, is situated on too small plot of land not suitable for this type of function, which results that the building does not perform any role in the composition of the city- the opera is not a modern showcase of Cracow (such as the Sidney Opera House), and the course of the northern ring road causes numerous protests due to a conflict with an existing single-family buildings.

We should draw the conclusion that the vision should be looking forward into the distant future, to reserve valuable areas for future generations. In the coming decades land reserves for strategic investments should be kept strictly, regardless of the current

¹⁴ op. cit., s. 127

¹⁵ op. cit., s. 127

¹⁶ op. cit., s. 34

possibilities¹⁷. While designing such a large area, designer should be aware that without future development of metropolitan functions, which stimulate not only the planned development area, but also the whole city and the region, the vision of creating such a large center will have little chance of success. The main problem is to attract foreign capital, which is connected with the need to improve the competitiveness of the city / region in the next hundred years, not only fifteen. Citing the Rules this contest sought for the work of people with a brave vision, willing to take challenges and unleash the full potential of the eastern district of Cracow.

THE VISION

The presented vision of the spatial development of the eastern part of Cracow, in the Authors' opinion, in the real perspective is a vision going beyond the period of 2027 , however it is necessary for creating frames of the development of the area in the multigenerational perspective.

The critical economic situation of the city was taken into consideration, which resulted in the idea of include the areas for housing development in the planning documents - leaving ground reserves only in the form of areas free from buildings for the future realization of metropolitan functions.

METROPOLITAN FUNCTIONS

The designed structure aim is to develop poly Cracow in a sustainable way through the location of objects with metropolitan functions. Analysis of the existing spatial structure of the city show the need to build a new large center on the proposed area.

The new center will be located in the same distance from the center of Nowa Huta, as the distance between the center of the historic city of Cracow and the center of Nowa Huta (Fig.3). Additionally, the project proposes three sub-centers, which effect is supported by strong metropolitan functions such as:

- Metropolitan shopping street with active ground floors and representational sequence of pedestrian tracks;
- Business Center (office and services), which in the spatial structure is a new dominant - a symbol of the new district;
- Exhibition and conference hall;
- Auditorium building;
- Philharmonic;
- Technical College campus;
- Center of the new technologies;
- Expo Center;
- Sport Complex: racetrack with parameters for Formula 1 - for car and motorcycle racing, hippodrome;
- *Prater*, as a major amusement park including: funfair, sport grounds, arranged pedestrian paths, cycling routes also for jogging and skating, paths covered with bark appropriate for horse riding, playgrounds, etc.;

¹⁷ Otherwise he is real anxiety, that sizeable areas can be invested (on the power of given decisions on land development conditions - "WZ") with single-family building development on plots about the minimal areas what the undercoat of the ownership structure which he is providing about the progressing parcelling out of this area is proving. As a result of these operations we will receive monofunction areas about the highly chaotic and not composed spatial agreement not-dictated with no consistent documents realised planned spatial politics of the city.

- Areas for extreme sports - motocross, skiing, skateboards, etc..

THE STRATEGY OF THE ECONOMIC ACTIVATION

"Author's team" with competition in area included marked five principal areas out, of which will come into existence - in the assumption - would cause the economic activation:

- Technical College campus;
- park of new technologies;
- environment-friendly logistic complex;
- hi-tech park;
- revitalization of the ironworks area into exhibition space, centre of new technologies.

Crucial for the idea of designed district were programme and functional diversities of proposed complexes, which would prevent economic imbalance in the area.

Analysis of areas occupied by AGH showed that they were used in 100 % and in the near future this college will be seeking the location for a new campus. Hence also an idea of connecting the new campus with areas of the park of new technologies, which will also serve to implement created solutions by employees of college and give a place of employment to students at the same time. New logistic complex (land port) in the vicinity of the railway junction and well linked with road arrangement with A4, will let create places of employment and strengthen the city as the important space of trade on a wide scale.

Nascent technology park along the Igolomska street has prestigious meaning as the new gate of the city, however on the area of an ancient ironworks named after T. Sędzimir, authors propose to change its industrial functions into an exhibition complex on the international range. These areas require revitalization and restoration to biological activity.

ECO CITY – SMART CITY

In the project the particular attention was paid to realization of the assumptions included in competition's regulations, in the context of created project by the idea of "eco-district" fitting into the mainstream of "Balanced Eco City".

As one of indicators the high-tech solutions, which concern the management of rain waters and possibilities of acquiring the energy from alternative sources, were taken into account. The plan is subordinate to the bicycle and pedestrian communication accompanied by greenery. Green zones additionally act as filters of rain water - this is possible because of the flora stimulating the water cycle and derivatives in nature. Trackways are designed as grassy tracks, which increases the biologically active area. The project also suggests wind farms and solar batteries on difficult-accessible and surrounding troublesome functions areas. The newly designed housing and public buildings should be fitted with solar batteries and carried out according to dictated principles of LEED and BREEM certifications.

SUMMARY

After adjudicating the competition it is possible to be under the impression that the vision of authors passed each other with expecting jurymen which preferred conservative solutions with the prospect connected with realization at the most fifteen-year-old. The post-war history of the planning and the implementation of Cracow strategic investments depicts, that such temporal horizons aren't working. In convincing authors city authorities

drew no conclusions from it. The conducted competition seemed to be a competition for the concept more of developing, rather than the daring innovative vision. A possibility wasn't allowed etapowania of action in the prospect of at least two generations, that is in the time in which so far a majority of municipal major investments was being carried out.

Given examples moreover are presenting the inconsistency of assumptions of apt planning materials with conducted systematically action. In spite of numerous articles devoted to the competitiveness of European metropolises and the need of the metropolitan development (at the moment more called for than real) of Cracow, city authorities aren't favourable to confident answers following well-trodden paths for years - among others basing the development for existing functions, mainly scientific and tourist. Having big areas requiring the revitalization in city limits proposal e.g. recognitions aren't gaining racecourses, or the park of entertainment, although are it is raising commercial investments of private investors metropolitan-ness with the real benefit for municipal budget.

The author's concept aimed to present the long-term vision, which would allow to introduce deliberately composed elements enabling realization of more daring solutions in the future into currently developed metropolitan plans. The investment areas without possibility of current financing could be functioning as form of reserves - green zones free from buildings, what was marked in the work's description. This vision was supposed to organize the spatial politics in 1/6 part of Cracow's area, and with its influence reaching beyond the city's borders in the multigeneration prospect, rather than in terms of office. The authors understood the crucial formulation of the discussed competition - "vision" exactly in this form.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Harvey D. *Bunt miast. Prawo do miasta i miejska rewolucja*. Warszawa, Fundacja Nowej Kultury Bęc Zmiana, 2012. s. 213 i dalej.
- [2] *Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego Na Lata 2011 – 2020*, przyjęta Uchwałą Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2011 r. s. 37, 111, 127

O AUTORACH

Autorami artykułu jest część zespołu autorskiego pracy konkursowej: dr inż. arch. Andrzej Hrabiec, mgr inż. arch. Anna Ziobro, mgr inż. arch. Szczepan Baran

AUTHOR'S NOTE

The authors of this article is part of the team of authors of the competition Andrzej Hrabiec PhD, Arch, M. Sc. Arch. Anna Ziobro, M. Sc. Arch. Szczepan Baran